

1

LABURPEN EXEKUTIBOA

D EMOGRAFIA ETA BIZTANLERIA

Biztanleria gaztearen bolumenak behera egin du, gazteen pisu demografikoa orduan eta txikiagoa da gero eta zaharkituago dagoen gizartean, etorkin gazteen etorrera murriztu egin da eta gazteen ugalkortasuna jaitsi egin da. Hori da EAEko egoera demografikoa eta Mediterraneoko eta Europa hegoaldeko herrialdeekin antza handiagoa du ipar eta erdialdeko herrialdeekin baino; azken horietan, hain zuzen ere, emakume gazteen ugalkortasun-tasa eta gazteek populazioan duten pisua askoz ere handiagoa da.

- EUSTATEko datuen arabera, 2013ko urtarrilaren 1ean, 15 eta 29 urte arteko 299.690 pertsona zeuden EAEn, hau da biztanleria guztiaren % 13,8. Gazteek biztanlerian duten pisuak beherantz egiten jarraitu du 2000. urteaz geroztik (% 22,2).
- EAEko gazteria indizea Espainiako baxuenetarikoa da (% 16,1) eta EB-28ko (% 17,9) eta zenbait herrialdeetako batez bestekoaren oso azpitik dago, hala nola Erresuma Batua (% 19,7) eta Suediaren azpitik dago (% 19,3).
- EAEko 15 eta 29 urte arteko pertsona guztien artean % 14 atzerritar jatorrikoa da. Atzerritarren artean, gazteen indizeak espainiar nazionalitatea duten biztanleena bikoiztu egiten du. Atzerriko biztanleen % 27,3k 15 eta 29 urte artean ditu.
- 2012an EAEko gazteen migrazio-saldoa (azken datu erabilgarria) 4.136 lagunekoa izan zen, hau da, irten ziren gazteak baino gehiago sartu ziren.
- EAEko emakumeen egungo ugalkortasun-tasak ere ez du lagunduko etorkizunean EAEko piramide demografikoa orekatzen; izan ere, 2012an 15 eta 29 urte arteko 1.000 emakumeko 26,7 jaiotza gertatu ziren batez beste EAEn, hau da, % 3,9ko beherakada gertatu zen aurreko urtearekin alderatuta.

EAEEn gazteen hezkuntza mailak gora egin du azken urteetan. Hezkuntza-adierazleak bilakaera oso positiboa izan dute.

- 2013. urtean, EAEko **eskola uzte goiztiarraren tasa** % 8koa zen (Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzatik haratagoko prestakuntzarik ez duten 18 eta 24 urte arteko gazteak) eta krisia hasi zenetik nabarmen egin du behera portzentaje horrek (2008an % 14,1ekoa zen). Portzentaje hori ia parekoa bada ere gizonezkoen (% 8,2) eta emakumezkoen (% 7,9) artean, aipatzekoa da ildo horretan gertatu den pixkanakako bat-etortzea; izan ere, 2000. urtean, gizonezkoen eskola uzte goiztiarraren tasa emakumezkoena baino 7,8 puntu altuagoa bazen ere, 2013. urtean alde hori ia desagertuta zegoen, gizonezkoen tasan izandako murrizketa nabarmenari esker.
- Eskola uzte goiztiarreko tasa baxu horiek gazte gehienek **Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza** ondoko ikasketak dituztela esan nahi du. Hain zuzen, EAEko 20 eta 24 urte arteko gazteen % 85,5ek ikasketa horiek amaitu ditu. Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza ondoko ikasketen tasari dagokionez, EAEko egoera Espainiakoa (% 63,8) baino apur bat hobea da. EBko beste herrialde batzuekin alderatuta, EAEko zifra Finlandia (% 85,9) eta Suediako (% 86,2) zifretatik gertu dago.
- **Goi mailako ikasketen** harira, EAEEn 30 eta 34 urte artekoen % 44,2k hirugarren mailako ikasketa titulua du, hau da, unibertsitateko ikasketak edo goi mailako heziketa zikloa ditu. Ehuneko hori argi eta garbi altuagoa da emakumezkoen kasuan (% 52,1) gizonezkoenean baino (% 36,7) eta azken urteetan nabarmen egin du gora. EAEEn goi mailako titulua duten gazteen portzentajea (% 44,2) Espainiakoa baino altuagoa da (% 42,3) eta baita EB-28koa baino altuagoa ere (% 36,9) 2013an. Europan ere gazteen kualifikazioak goranzko joera izan du, hori horrela, azken hamarkadan EB-28n goi mailako titulazioa duten gazteen ehunekoak 2002an % 23,6 izatetik 2013an % 36,9 izatera igaro da.
- 20 urtetan hirueletasun-tasa (euskara eta gaztelaniaz gain, ingelesa) nabarmen hazi da Euskadin, % 3 izatetik % 26 izatera iritsi da. Gazteen hirueletasun-tasak EAEko biztanleena (% 8,8), oro har, hirukoiztu egiten du.

E NPLEGUA ETA EGOERA EKONOMIKOA

Enpleguari eta egoera ekonomikoari buruzko datuek argi erakusten dute egungo krisi ekonomikoak eragin handiagoa izan duela gazteengan gainerako biztanleengan baino, lan-egoerak okerrera egin duelako, langabezia areagotu delako, enplegua prekario bilakatu delako eta pobrezia areagotu delako. Hain zuzen ere, enpleguarekin eta egoera ekonomikoarekin lotutako adierazleek oso egoera kezagarria erakusten dute, aztertutako adierazle guztietan okerrera egitea nabarmena izan baita: jarduera-tasak behera egin du, okupatutako gazteen portzentajea Europako baxuenetarikoa da, langabezia-tasa maximo historikoetara iritsi da eta biztanleria guztiaren langabezia-tasatik, nahiz EBko gazteen batez besteko langabezia-tasatik urruntzen da.

- **Lan-jardueraren tasari** dagokionez, 16 eta 29 urte arteko euskal gazteen erdia baino gehiago (% 50,7) lanean dago edo lan egiteko moduan dago eta tasa hori % 82,6ra iristen da 25 eta 29 urte arteko gazteen artean.
- **Okupazio-tasak** nabarmen egin du behera krisiaren ondorioz. 2013an, lan-jardueraren batean enplegatutako gazteak kolektiboaren % 36 baino ez ziren eta okupazio-tasa altuagoa zen emakumeen artean (% 38,6) gizonezkoen artean baino (% 33,3). 2006. urteaz geroztik, eta 2008tik aurrera nabarmenago, gazteen okupazio-tasa nabarmen jaitsi da, aurreko urteetako gorakadaren ostean.
- **Langabezia-tasa** gazteen ia % 30era iritsi zen 2013an (% 29,2). Gipuzkoa gazteen langabezia-tasarik baxuena duen Lurralde Historikoa izateagatik nabarmendu da (% 24,3). Tasa hori gizonezkoen artean (% 32,3) apur bat altuagoa da emakumezkoen artean baino (% 26,2) eta horrek aldaketa kualitatibo esanguratsua esan nahi du aurretiko beste krisi-egoerekin alderatuta. Adin-tarteen arabera ere, tasa altuagoa da gazteen artean (% 39,2ko langabezia-tasa 16 eta 24 urte bitarteko artean).
- EAEn gazteen langabezia-tasak EB-28ko batez bestekoa gainditzen du (% 18,8), hala ere, estatukoa are altuagoa da (% 42,4).
- **Epe luzeko langabezia-tasa** –12 hilabete baino gehiago jarraian langabezian daramatzaten gazteak–, aldiz, % 11,7koa zen 2013an, hau da, 2001ean baino ia bi aldiz gehiago (% 6).
- EAEn lan egiten duten gazteen lan-baldintzen harira, 16 eta 29 urte artean soldatapekoak direnen erdiak baino gehiagok (% 56,8) **aldi baterako kontratua** zuen 2013an, behin-behinekotasun tasa handiagoa izanik 16 eta 24 urte bitarteko artean (% 69,4), 25 eta 29 urte bitarteko artean baino, horien erdia ingururi eragiten baitio (% 51,8). 2013an, gazteen arteko behin-behinekotasunak ia hirukoiztu egiten zuen biztanleria guztiarena (% 21,4) eta Europako gazteen batez besteko tasa soberan gainditzen zuen (% 31,5).

E NPLEGUA ETA EGOERA EKONOMIKOA

- Lanean dagoen ia lau gaztetik bat lanaldi partzialean aritzen da (% 21,2). Lanaldi mota horren nagusitasuna adin-tarte guztietan areagotu den arren, gazteen artean gainerako biztanleen artean baino gehiago areagotu da eta, ondorioz, belaunaldien arteko tartea –2008 arte ia antzemanezina zena– handitzen joan da azken urteetan, 2013an lanean dagoen biztanleriarena gainditzeraino (% 13,9).
- Gazteen **laneko itxaropenei** dagokienez, ikasten ari direnen % 46ak ikasketak amaitzean prestakuntzarekin lotura duen lana bilatuko duela uste du.
- Lanean ari diren gazteen erdia inguru (% 52,2) prestakuntzarekin zerikusia duen posturen batean dabil. Prestakuntzarekin lotura duen **enpleguaren** portzentajea apur bat handiagoa da gizonezkoen artean (% 54,3) eta ikasketa mailak gora egiten duen heinean, horrek ere gora egiten du (% 63,9).
- **Autoenpleguaren** hedapenari dagokionez, aipatzekoa da 2013an 20 eta 29 urte arteko gazte euskaldunen artetik hamarretik batek autonomo edo enpresari gisa egiten duela lan.
- Horrez gain, gazteen lan-egoera okertu dela erakusten duten adierazle kualitatiboak daude (gazteek lan-merkatuan duten egoerari buruz duten pertzepzioarekin lotutakoak). Hori horrela, krisi ekonomikoaren egungo testuinguruan, lanean ari diren gazteen % 57k urtebeteko epean lana galtzeko edo lan-baldintzek okerrera egiteko arriskua antzematen du.
- Horrez gain, gazteen % 16,2k etorkizunean gogoz kontra atzerrira joan beharko duela lan egitera pentsatzen du.

E MANTZIPAZIOA ETA ETXEBIZITZA

- Euskal gazteen **emantzipazio-tasa** % 43,5koa zen 2013an, hau da, 18 eta 34 urte arteko gazteen % 43,5 modu independentean bizi zen. Tasa handiagoa da emakumeen artean (% 46,7) gizonezkoen artean baino (% 40,3) eta 30etik 34ra bitarteko adin-tartean egiten du gora batez ere; tarte horretan % 74,2an dago.
- Euskal gazteria batez beste 30 urterekin (29,9 urte) emantzipatzen da, hau da, azken 20 urteetan 3,6 urte egin du gora emantzipatzeko adinak. Gazte euskaldunen **emantzipatzeko batez besteko adina** Espainiako 28,5 urteko batez bestekoa baino altuagoa da. EAEn emantzipatzeko batez besteko adina UE-28ko batez bestekoa (26,2) baino handiagoa da. Hortaz, EAeko emantzipatzeko batez besteko adina Europa hegoaldeko herrialdeetako antzekoa da, hala nola Italia (29,7), Grezia (28,8), Espainia (28,5) eta Portugalekoaren antzekoa (28,6). Herrialde horietan guztietan gazteen langabezia-tasa oso altua da. Herri nordikoetan, aldiz, gazteak goizago emantzipatzen dira gurasoen etxetik, Suedian (20,3), Danimarkan (21) edo Finlandian (21,9), kasu.
- Emantzipatutako gazteen % 49,4 **alokairuko etxebizitzetan** bizi da; azken hamarkadetan portzentaje horrek nabarmen egin du gora, baina aipagarria da EAEk oraindik ere Europako beste herrialde batzuetan baino gazteen (eta biztanleriaren) irisgarritasun txikiagoa erakusten duela.
- Prezioek, oro har, behera egin duten arren, etxebizitzaren garestitasunak oztopo nabarmena izaten jarraitzen du gazteen emantzipaziorako garaian. Horren harira, **etxebizitza jabetzan eskuratzeko batez besteko kostua** 2013an gazteen diru-sarreraren % 62,8koa zen. Kostu hori handiagoa da Gipuzkoan bizi diren gazteen kasuan (% 70,5) eta segidan daude Bizkaia (% 60) eta Araba (% 54,2).
- Etxebizitza eskuratzeko kostuarekin estuki lotuta dago **etxebizitzako kostuak ordaintzeko gehiegizko esfortzu ekonomikoa**. Diru-sarreraren % 40tik gora alokairua edo ohiko etxebizitzaren hipoteka-kuota ordaintzeko baliaitzen duten emantzipatutako gazteen portzentajea adierazten du horrek. Hain zuzen ere, emantzipatutako euskal gazteen % 21,4k diru-sarreraren % 40tik gora bideratzen du alokairua edo hipoteka-kuota ordaintzera. Lurralde historikoen arabera, gehiegizko esfortzu hori egiten duten gazteen ehuneko handiena Bizkaiari dagokio (% 24,3) eta horren atzetik daude Gipuzkoa (% 18,3) eta Araba (% 17,8).

- Gazteek **beren osasunaz duten autopertzepzioa** nahiko egonkor mantendu da azken urteetan eta 2013an % 4,6k erdipurdiko osasuna, osasun txarra edo osasun oso txarra duela pentsatzen du. Aberastasun gutxien duten klaseetako pertsonak (beheko klasea eta klase ertaina) goiko klasekoek baino osasunaren autopertzepzio negatiboagoa dutela aipatzea garrantzitsua da.
- Euskal gazteen % 13,7k antsietate- edo depresio-arazoak ditu eta portzentaje hori altuagoa da emakumeen artean (% 18,7). Arazo psikologikoen prebalentzia apur bat areagotu da 2002. eta 2013. urteen artean.
- EAEn 15 eta 29 urte artean dituztenen artean obesitate-tasak gora egin du pixkanaka, 2002an % 3,4koa zen eta 2013an, berriz, % 5,4koa. Obesitateak gizonezkoei (% 6,0) neurri handiagoan eragiten die eta klase sozialak gora egin ahala, murriztu egiten da (% 7,4 behe mailako klaseko edo klase ertain baxuko pertsonengan eta % 3,5 goi mailako edo klase goi ertainekoen artean).
- Gazte gehienek (% 75,3) **jarduera fisiko** osasungarriren bat egiten dute. 2007az geroztik, azken zazpi egunetan neurrizko ariketa fisikoa edo ariketa fisiko bizia egin duten gazteen portzentajeak gora egin du, % 67,6 izatetik, 2013an % 75,3 izateraino.
- Gazteen % 23,5ek **tabakoa erre ohi duela** aitortzen du; portzentajea altuagoa da gizonezkoen artean (% 26,6) emakumezkoen artean (% 20,4) baino. 1992az geroztik beheranzko joera argia izan da tabakoaren kontsumoan euskal gazteen aldetik eta beherakada hori bereziki nabarmendu da 2006tik aurrera.
- EAeko gazteen % 24,5ek alkohol gehiegi kontsumitzen du edo alkoholaren kontsumo arriskutsua egiten du. Gizonezkoen alkoholaren gehiegizko kontsumoaren tasak (% 32,6) emakumeena ia bikoiztu egiten du (% 16,6).
- Euskal gazteen % 4,3k kalamua ohikotasunez kontsumitzen du, proportzioa askoz ere handiagoa izanik gizonezkoen artean (% 7,1) emakumezkoen artean baino (% 1,6). 2008az geroztik, kalamuaren kontsumoa nabarmen jaitsi da gazteen artean.
- Nerabegaroko haurdunaldien intzidentzia 15 eta 17 urte arteko 1.000 emakumeen artean 9,7koa da. Nerabegaroko haurdunaldien tasa ia 8 bider altuagoa da gazte atzerritarren artean (% 43,8) espainiar nazionalitatea dutenen artean baino (% 5,6).
- Trafiko-istripuak dira heriotza-arrazoi nagusia gazteen artean; EAEn 100.000 gazteen artean 4,7ri eragiten die. Bide-istripuen ondoriozko heriotza-tasak, asko jaitsi den arren, gizonezkoen artean (5,9) nabarmen altuagoa izaten jarraitzen du emakumeen artean baino (3,4).

A ISIA, KULTURA ETA KIROLA

- Gazteen % 42,9k jarduera artistikoren bat egiten du (argazkilaritza, pintura...), emakumeek gizonezkoek baino gehiago.
- **Gazteek adiskideekin harremanetan jartzeko erabiltzen duten hizkuntzari** dagokionez, % 42k euskara erabiltzen du, lurraldeen arteko aldeak nabarmenak diren arren (% 26,1 Araban, % 30,7 Bizkaian eta % 59,3 Gipuzkoan).
- EAEko gazteen % 40,2k **kirola egiten** du astean hirutan gutxienez. Portzentajea nabarmen altuagoa da gizonezkoen artean (% 50,2) emakumezkoen artean baino (% 29,6) eta adinaren arabera, portzentajerik handiena 15 eta 19 urte arteko gazteei dagokio (% 49,3) eta goragoko adin-tarteetan, berriz, gutxituz doa.
- % 53,7k erregulartasunez irakurtzen du (hezkuntzaren testuinguruan nahitaezkoak diren irakurgaiak alde batera utzita). Irakurketaren kasuan, genero-eredu berak mantentzen dira, baina alderantziz: emakumeen % 65,1ek erregulartasunez irakurtzen du eta gizonezkoen artean, berriz, % 42,8k.
- Azkenik, merkataritza elektronikoa kontsumorako baliabide nagusi gisa gailendu da gazteen artean (% 36,8) azken urteetan eta horrek teknologia berriek gazteen errealitatean izan duten txertaketa handia erakusten du.

BALIOAK ETA JARRERAK

- Gazteen **poztasun pertsonalaren indizeak** beren egoeraz duten balorazio pertsonala erakusten du, 2013an 7,2koa zena (0 eta 10 arteko eskalan). Adinean gora egin ahala, poztasun pertsonalaren mailak behera egiten du, 25 eta 29 urte artekoen poztasun pertsonala (6,7) biztanleriarena (6,8), oro har, baino txikiagoa izateraino.
- **Asoziazionismo-tasaren** harira, hiru gaztetik bat (% 34,1) elkarteren bateko kide da. Gazteen artean elkarte motarik ezagunenak hauek dira: kiroltakoak (% 15), txokoak edo aisialdirako elkarteak (% 8,4), musikalak (% 5), kulturalak (% 4,9) eta ikasle-elkarteak (% 4,4). Boluntariotzan jarduten duten gazteen ehunekoa % 6,5koa da, emakumeen kasuan altuagoa izanik (% 7,8).
- Gazteen % 22,5 oso edo nahiko interesatuta dago politikarekin; Gipuzkoan ehuneko hori altuagoa da (% 28,2) eta baita adin nagusieneko gazteen artean ere (% 26,7).
- Erljio-sinesteek pisua galtzen jarraitzen dute gazteen artean; hain zuzen ere, beren burua fedegabe edo agnostiko gisa definitzen duten gazteen proportzioak gora egin du, 1998an % 31 izatetik, 2012an % 53,6a izateraino.
- **EAEEn abortu libre eta borondatezkoaren alde egiten duten gazteen portzentajea** % 78,9koa da.
- Genero-berdintasunaren alorrean, EAEko gazteen ia laurdenak (% 23,5) **berdintasunik eza** (gizonezkoen alde) antzematen du lanpostu bat eskuratzekoan eta portzentaje hori askoz ere handiagoa da emakumeengan (% 28,1) gizonezkoengan (% 19,1) baino.
- 15 eta 29 urte arteko nesken % 32,2k gauez kalean ibiltzeari beldur diola aitortzen du eta mutilen artean, berriz, portzentaje hori % 7,1koa da. Adin-tarteen arabera, gauez kalean ibiltzeari beldur diotenen portzentajeak behera egiten du adinean gora egin ahala.
- **Emakumeen aurkako indarkeriaren** ildotik, EAEen 1.000 emakume gazteren artetik ia 8k (% 7,7) salaketa jarri du arrazoi horregatik 2013. urtean. Emakumeen aurkako indarkeriaren tasa orokorra gazteen artean altuagoa da (% 7,7) emakumeen guztizkoan baino (% 3,4).
- Gazteen % 37,2 garraio publikoan mugitzen da egunero (Bizkaian gainerako lurralde historikoetan baino gehiago) eta beste % 9,6k bizikletaz egiten du (hori ohikoagoa da Araban eta Gipuzkoan, Bizkaian baino).
- **2013ko etorkizunarekiko konfiantza-indizeak** nahiko itxaropen baikorra erakusten du gazteen aldetik, hain zuzen ere, 100etik 63,8 punturekin baloratzen dute etorkizunean duten itxaropena.